

Resulta força evident que ciutats com ara Londres, Berlín o París han estat —o són— capitals gairebé indiscutibles d'Europa, en algun moment, i per raons molt clares. Però la idea d'Europa no s'escriu només des dels grans centres de poder econòmic o polític, sinó que es troba en totes i cadascuna de les seves geografies culturals. Quan aquestes geografies es perceben des de la perspectiva de la literatura, emergeix un altre mapa d'Europa en què hi ha ciutats on la literatura hi ha fet una contribució insubstituïble. Aquest curs vol documentar i reflexionar sobre el paper de ciutats que, des de situacions de complexitat de vegades semblant, però sovint molt més marcada, que la de Barcelona, aporten un llegat de preguntes sobre Europa que convé tenir present per pensar també la nostra ciutat, en tant que ciutat amb una clara vocació europeïsta.

Aquesta primera edició del Curs Ciutats per a pensar Europa reflexionarà sobre la relació entre literatura, ciutat i idea d'Europa a partir de sis casos concrets: Trieste, Weimar, Cracòvia, Lviv, Lisboa, Belgrad, Sarajevo, Sant Petersburg, complementades la reflexió teòrica sobre la ciutat com a capital cultural.

Programa:

Divendres, 17 d'abril
18:00

Conferència inaugural Joan Benessiu

Trieste: la ciutat-idea

Divendres, 24 d'abril
17:00

Crakòvia-Lviv

Àlex Matas

Weimar

Teresa Rossell

Divendres, 15 de maig
17:00

Sant Petersburg

Tomàs Meinhardt

Belgrad-Sarajevo

Borja Bagunyà

Divendres, 22 de maig
17:00

Lisboa

Bernat Padró Nieto

Barcelona, capital literària

Maria Patricio Mulero

Capitals culturals

Antoni Martí Monterde

Activitat complementària:

XII Seminari Literatura i ciutat

Dissabte, 6 de Juny 2020 MUHBA-Vil·la Joana

Barcelona-València: una singularitat amarga?

CIUTATS PER A PENSAR EUROPA

Conferència inaugural

Joan Benessiu

Joan Benesiu (pseudònim de Josep Martínez Sanchis (Beneixama, 1971). és autor de diverses obres de narrativa, entre les quals cal destacar la novel·la *Intercanvi* (2007), encara firmada amb el su nom civil, *Gegants de gel* (2015) i *Serem Atlàntida* (2018), totes dues publicades per l'Editorial Periscopi. Per *Gegants de gel* va obtenir el premi Llibreter 2015 i premi Crexells 2016, en tots dos casos a obra publicada.

La seva narrativa, empeltada d'assaig i reflexió filosòfica, demostra que és possible mirar de pensar el futur d'Europa, precisament fent front a la banalització de la seva història. És a dir, assenyalant amb la força de la literatura la falsedat *kitsch* dels comportament envers la història dels europeus, precisament en els llocs de la memòria. Per això, i no com a citacions erudites, a les pàgines de *Serem Atlàntida* tenen una forta presència autors com W. G. Sebald, Claudio Magris, Marisa Madieri o Svetlana Aleksíevich. En la seva literatura, Benessiu presenta una geografia literària per a una Europa en descomposició, però que encara pot ser narrada, i per tant, encara pot ser compresa, malgrat les seves successives autodestruccions.

Weimar

Teresa Rosell / Antoni Martí Monterde

Estudi d'un dels bressols de la cultura germànica i europea, Weimar, una petita ciutat que va esdevenir centre de pensament durant la fi del segle XVIII i començaments del segle XIX —Herder, Schiller, Goethe,...—. El seu model de centre cultural serà fonamental per entendre la tensió entre França i Alemanya, que tenia en París el model dominant a Europa de capitalitat cultural fins aleshores. Weimar, però, també és una vila situada a escassos kilòmetres d'un dels camps de concentració i extermini del nazisme.

Trieste

Joan Benessiu

Considerada com una de les cruïlles de la identitat cultural europea, des de la seva època de port de l'imperi austro-hongarès fins l'actualitat italiana, aquest seminari s'endinsarà en la tradició literària, en diverses llengües, d'una ciutat que ha estat travessada per la història sencera d'Europa. Autors com Italo Svevo, Giani Stuparich, Scipio Slataper, l'estada de James Joyce, Umberto Saba, Roberto Bazlen, fins els actuals Marisa Madieri i Claudio Magris, donen a aquesta ciutat un caràcter excepcional en el context del conjunt d'Europa, i constitueix una de les seves preguntes obertes.

Cracòvia-Lviv

Alex Matas

El centre històric de Cracòvia, segons les seves diverses remodelacions, il·lustra la complexitat històrica i cultural d'un país cruïlla, Polònia, que ha patit la influència agressiva dels Imperis del seu entorn geogràfic d'Àustria, Prússia i Rússia. Cracòvia, a més, és una ciutat cabdal per entendre els fenòmens més transcendents de la història europea del segle

XX. D'una banda, és una ciutat propera a Auschwitz, rellevant pels interessos ideològics del nazisme respecte a l'Europa Central i de l'est. D'altra banda, acull Nowa Huta, una ciutat de nova planta soviètica, exemple màxim dels interessos urbanístics pel comunisme.

La ciutat ucraïnesa de Lviv és al centre de la tradicional regió transfronterera de Galitzia, una zona del centre d'Europa on tradicionalment hi ha hagut una forta presència de la cultura jueva, avui situada entre els territoris de Polònia, Ucraïna, Romania i Eslovàquia. La ciutat de Lviv i Galitzia en general, sobre la que han escrit autors europeus tan rellevants com Bruno Schulz o Adam Zagajewski, roman avui com un exemple de la difícil preservació de la memòria jueva del continent. Les successives intervencions en el territori de les invasions poloneses, alemanyes, soviètiques o del mateix nacionalisme ucraïnès han contribuït a l'oblit d'una part cabdal de la història d'Europa.

Lisboa

Professorat: Bernat Padró

Lisboa, capital perifèrica, constitueix un eix problemàtic a l'hora de pensar Europa: el seu passat colonial traça vincles amb Amèrica i Àfrica en el marc de la lusofonia, alhora que la pregunta per l'encaix de Portugal a Europa exigeix una reflexió prèvia sobre el seu encaix a la Península Ibèrica. L'iberisme portuguès, defensat fonamentalment per escriptors, en ocasions com a forma d'antieuropeisme, ha concebut la península com a espai de diàleg entre les seves cultures. La sessió abordarà aquestes qüestions, partint de les *Conferências Democráticas do Casino* (1871), organitzades pel poeta Antero de Quental i amb la participació, entre d'altres, d'Eça de Queirós, que van constituir una reflexió sobre la necessitat d'uropeïtzar el país; per arribar al cosmopolitisme paradoxal de Fernando Pessoa.

Belgrad-Sarajevo

Professorat: Borja Bagunyà

Estudi d'una de les ciutats més representatives, en la seva complexitat política, religiosa i literària, de l'Europa de l'Est, escenari d'episodis definitoris de la història contemporània —des de l'assassinat de Francesc Ferran d'Àustria fins al setge sagnant de la Guerra de Bòsnia, als anys noranta— i espai privilegiat per a pensar l'Europa dels Balcans. Aquest seminari analitzarà l'evolució dels camps intel·lectual i literari en l'era comunista, el període anterior a la Guerra de Bòsnia i la situació posterior al conflicte, en què l'eclosió de la religió, la pregunta per la identitat nacional i el debat sobre la tradició literària han jugat —i juguen— un paper fonamental.

Sant Petersburg

Professorat: Tomàs Meinhardt

Considerada com una de les cruïlles de la identitat cultural europea, però capital simbòlica russa, a l'ombra actualment de Moscou, la seva història sintetitza la convulsa història europea dels darrers tres segles, tot començant pel seu estranyíssim origen urbà, passant per la seva relació amb els *expatriats* francesos del 79, fins arribar als canvis de nom al llarg del segle XX o l'*habitació i mitja* en què va començar a escriure Joseph Brodsky.

Tan pel que fa a la literatura russa, com per la resta de les literatures occidentals, les *Memòries del Subsòl* de Sant Petersburg són una clau per a entendre —sense eufemismes, i amb moments de gran literatura—, la història subterrània d'Europa.

Barcelona, capital literària

Maria Patricio Mulero

Anàlisi dels processos que constitueixen la modernitat urbana, tant en el seu aspecte material, històric, polític i filosòfic, com en la seva articulació immaterial i simbòlica, amb la literatura i les arts. Història intel·lectual de les ciutats i de la idea de capital cultural vinculat a les grans ciutats europees, amb especial atenció a la idea de capitalitat cultural de Barcelona.

Capitals culturals

Antoni Martí Monterde

Introducció a la moderna teoria de la ciutat, amb especial atenció a la dimensió literària i crítica de la constitució de l'espai públic. Conceptes de capitalitat cultural i construcció de la història simbòlica de les ciutats.

Activitat complementària:

XII Seminari Literatura i ciutat

Dissabte, 6 de Juny 2020 MUHBA-Vil·la Joana

Barcelona-València: una singularitat amarga?

Barcelona i València, són dues capitals de l'Europa mediterrània que comparteixen història, llengua i cultura i també economia. Malgrat que aquests i d'altres fets les uneixen, durant molt de temps també aquests elements les han distanciat. Tot i així, és innegable que són dues ciutats que, considerades com a complementàries i amb un acostament *sine ira et Studio*, poden explicar una part important de la història intel·lectual del nostre país.

Programa

Gustau Muñoz

Universitat de València

València-Barcelona, anada i tornada

Gustau Muñoz (València 1951) és editor, traductor i escriptor. Com a assagista ha publicat *Intervencions. Entre cultura i política*, (1998). *A l'inici del segle. Un dietari de reflexions*, (2002). *Herència d'una època* (2006). Ha traduït, entre molts d'altres autors Jacob Burckhardt, Max Horkheimer, Johann Wolfgang Goethe, Georg Simmel, Walter Benjamin, Alain Touraine, i Ernest Gellner. Ha estat professor de Política Econòmica a la Universitat de València. Codirigeix les revistes *L'Espill* i *Pasajes*, va dirigir la Col·lecció Assaig de les PUV, i actualment dirigeix la col·lecció Pensament i Societat de la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació.

Més informació: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/autor?codigo=339827>

Xavier Pla

Universitat de Girona

Josep Pla i Joan Fuster

Xavier Pla (Girona 1966), Doctor en Literatura Comparada per la Universit  Paris-IV Sorbonne,  s Professor de Literatura Catalana Contemporània i Literatura Comparada. Dirigeix la C tedra Josep Pla de la Universitat de Girona. Entre els seus àmbits de recerca es troben l'obra de Josep Pla, Eugeni d'Ors, Joaquim Ruyra, la figura de l'escriptor periodista, Joan Estelrich, Marcel Proust, Charles Maurras, i ha publicat nombrosos articles en revistes especialitzades.  s autor, entre d'altres, de *Josep Pla: ficció autobiogr fica i veritat literària* (1997), *Simenon i la connexió catalana* (2006), pel qual va guanyar el Premi Joan Fuster d'assaig. El seu darrer llibre  s, en col·laboració amb Francisco Fuster, *Josep Pla y Miguel Delibes. El escritor y su territorio*. (2018)

M s informació:<https://www.udg.edu/ca/directori/pagina-personal?om=PL&ID=52214>

Antoni Martí Monterde

Universitat de Barcelona

Els Països Catalans, entre la política i la memòria cultural

Antoni Martí Monterde (Torís, la Ribera Alta, 1968), Doctor en Literatura Comparada per la Universitat Pompeu Fabra, és Professor de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada a la Universitat de Barcelona, on dirigeix el Grup de Recerca Literatura Comparada en l'Espai Intel·lectual Europeu i el Màster Barcelona-Europa. Dirigeix la Col·lecció *Figura*, a Edicions de la UB.

A banda de diversos articles sobre Walter Benjamin, Victor Klemperer, Joan Fuster, Josep Pla, Eugeni d'Ors, Santiago Rusiñol, Peter Altenberg, Joan Estelrich, Charles Maurras, entre d'altres, i edicions d'Ernst Robert Curtius i Stefan Zweig, també ha publicat narrativa: *L'erosió* (2001) relat d'un viatge literari a l'Argentina. Com a assagista ha publicat els llibres *J. V. Foix o la solitud de l'escriptura* (1998), *Poètica del Cafè*. (2007). És autor també de *Un somni Europeu. Història intel·lectual de la Literatura Comparada* (2011) Els seus darrers llibres són *El Far de Løndstrup. Assaig sobre la memòria moral els espais* (2015) i *Joan Fuster: La paraula Assaig* (2019)

Més informació: <http://stel.ub.edu/lceie/equip/dr-antoni-marti-monterde>

Vicent Flor

IVEI- Institució Alfons el Magnànim

(tema a determinar)

Vicent Flor (València 1971) Doctor en Sociologia per la Universitat de València és professor de Sociologia a la Universitat de València. Les seves principals línies de recerca se centren en els àmbits de la sociologia política i de la sociologia de la cultura. Ha publicat nombrosos articles, entre altres revistes, en *Afers*, *L'Espill*, *Caràcters* i *Arxius de Ciències Socials*. Com a assagista ha publicat *Societat anònima. Els valencians, els diners i la política* i *Noves glòries a Espanya. Anticatalanisme i identitat valenciana*.

Actualment dirigeix l'institut Alfons el Magnànim-Institució Valenciana d'Estudis i Investigació.

Més informació: <https://uv.academia.edu/VicentFlor>

Josep Vicent Boira

Universitat de València

El Corredor mediterrani

Josep Vicent Boira (València 1963) és professor de Geografia a la Universitat de València, tot i que actualment és el Comissionat del Govern Espanyol per al desenvolupament del Corredor Mediterrani, del qual és un dels principals impulsors des de fa anys.

Com a escriptor ha publicat, a banda de nombrosos estudis i investigacions, *La ciudad de Valencia y su imagen pública* (1992), *Euram 2010. La via europea* (2002, premi Joan Fuster d'assaig), *València i Barcelona. Retorn al futur. L'exposició regional de 1909* (2006), *Las torres del litoral valenciano* (2007), *Una illa remota* (2008), *La Commonwealth catalanvalenciana. La formació de l'eix mediterrani al segle XX. Les*

relacions econòmiques de Catalunya i València (premi Ramon Trias Fargas d'assaig polític 2009) i *València, la tormenta perfecta* (2012), sobre el model politicoeconòmic del País Valencià bastit a partir de la transició democràtica en el context de la crisi econòmica mundial del final de la primera dècada del segle XXI.

Més informació: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/autor?codigo=37073>

Francisco Fuster

Universitat de València

Paraules d'amor. Azorín, Catalunya i el catalanisme

Francisco Fuster (Alginet 1984) és professor d'Història a la Universitat de València. Especialista en la història cultural espanyola de la fi de Segle, ha publicat articles a revistes com *Cuadernos hispanoamericanos*, *Pasajes*, *L'Espill*, *Caràcters*, *Arbor*, entre d'altres. Ha editat obres de Pío Baroja, Julio Camba, Azorín, Santiago Ramón y Cajal, i ha publicat articles sobre Josep Pla, Santiago Rusiñol, i ha coordinat a *Cuadernos hispanoamericanos*, amb Xavier Pla, un dossier sobre l'escriptor-periodista, El seu darrer llibre és, també en col·laboració amb Xavier Pla, *Josep Pla y Miguel Delibes. El escritor y su territorio*. (2018)

Més informació: <https://lizzysuccess.academia.edu/FranciscoFuster>